

KOSOVA

Dış Ticaret Raporu (2020 Ekim-Aralık)

**Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret
Müşavirliği**

Tablo 1- Kosova'ya Ait Temel Ekonomik Göstergeler

Ülke Adı	2018 (1-12)	2019 (1-12)	2019/2018 % Değişim	2019 (1-12)	2020 (1-12)	2020/2019 % Değişim
GSYİH (Cari Fiyatlar - Milyar €)	6,72	7,1	5,6	5,2*	4,9*	-5,9*
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	3,85	4,17	8,3	4,25*	-5,07*	-119,2*
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - €)	3.746	3.986	6,4	-	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	1,1	2,7	145,4	2,7	0,2	-92,5
İşgücü	345.131	363.180	5,2	382.035*	368.076*	-3,6*
İşsizlik Oranı (%)	29,6	25,7	-13,1	24,5*	24,6*	0,4*
Cari İşlemler Dengesi (€)	-508.799.110	-399.451.231	-21,49	-219.080.090**	-370.573.299**	69,14**
İhracat (€)	367.500.353	383.491.482	4,3	383.491.482	474.959.855	23,8
İthalat (€)	3.347.007.206	3.496.942.421	4,4	3.496.942.421	3.296.918.338	-5,7

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

*2020 yılı Ocak – Eylül Dönemini Kapsamaktadır

** 2020 yılı Ocak – Ekim Dönemini Kapsamaktadır

DEĞERLENDİRME

2020 Yılı Mart ayından itibaren salgın nedeniyle yaşanan aksaklıklar ve yükselen belirsizlik, toplam talebi olumsuz anlamda etkilemiştir. Talebin kısmi olarak daralmasına nedeniyle 2020 yılı sonu itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre Kosova'nın toplam mal ithalatında %5,7 oranında bir düşüş yaşanmıştır. Öte yandan, Kosova'nın ihraç ürünlerinin ekseriyetle madencilik ve hurda metal ürünleri olması sebebiyle, küresel resesyona bağlı olmaksızın 2020 yılı sonu itibariyle mal ihracatı bir önceki yıla göre yaklaşık %23,8 oranında artış göstermiştir.

Salgın nedeni ile Kosova'nın önemli gelir kaynaklarından olan turizm gelirlerinde önemli bir düşüş yaşanmıştır. Ancak; 2020 yılı içerisinde yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşların büyük bir bölümünün Kosova'ya gelememesi nedeniyle ülkeye gönderilecek döviz miktarında ve dolayısıyla yatırımlarda ciddi bir düşüş yaşanacağı tahminlerinin aksine; 2019 yılı Ocak – Kasım döneminde 779,1 milyon Avro olarak gerçekleşen diaspora tarafından Kosova'ya gönderilen kayıtlı para miktarının 2020 yılının aynı döneminde yaklaşık %13,3'lük bir artış göstererek 883,3 milyon Avro'ya ulaştığı görülmüştür. Ülkeye en fazla para gönderen başlıca ülkeler ise; Almanya, İsviçre, Fransa ve ABD'dir. 2020 yılı Ekim ayı sonu 268 milyon Avro olarak gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım tutarının 2019 yılının aynı

dönemindeki 253 milyon Avro tutarına göre %6 artış göstermesi, Kosovalı diasporanın Kosova'da yatırım yapmaya devam ettiğinin de önemli bir göstergesidir.

Kosova Merkez Bankası verilerine göre; Türkiye, 2020 yılı Ekim sonu itibarıyla 367,8 milyon Avro'luk tutar ile Almanya, İsviçre ve Büyük Britanya'dan sonra Kosova'daki 4. yatırımcı ülkedir. Bahse konu verilerin Ticaret Müşavirliğimizce değerlendirilmesi neticesinde, Almanya, İsviçre ve Büyük Britanya'da yaşayan Kosovalıların Kosova'da gayrimenkul alımlarının doğrudan yabancı yatırım olarak kabul edilmesinin bu üç ülkeyi Türkiye'nin önüne taşıdığı anlaşılmaktadır.

Kosova Merkez Bankası verilerine göre; 2007 - 2020 yılları arasında Kosova'nın, Almanya ve Sırbistan'dan sonra en fazla ithalat gerçekleştirdiği üçüncü ülke 3 milyar 346 milyon Avro ile Türkiye'dir.

Kosova İstatistik Ajansı verilerine göre, Kosova ekonomisi 2020 yılı Eylül sonu itibarıyla %5,07 küçülmüştür. Kosova Maliye ve Transfer Bakanı Hykmete Bajrami, salgının ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin zirve yaptığını ifade ederek 2020 yılını küçülerek tamamlayacak olan Kosova ekonomisinin, 2021 yılında % 5'in üzerinde bir oranda büyümesinin beklendiğini açıklamış, ancak yapılan tüm tahminlerin yüksek belirsizlik içerdiğine vurgu yapmıştır. 2021 yılında gerçekleşmesi öngörülen büyümeye ilişkin ana katkının ihracattan ve kamu yatırımlarının dinamik bir şekilde gerçekleştirilmesinden kaynaklanacağı varsayımıyla ülkenin toplam gelirinde bir önceki yıla göre % 5,5'lik bir artış gerçekleşmesinin beklendiğini belirtmiştir.

COVID-19 salgınının neden olduğu olumsuz etkilerden sonra ekonomiyi iyileştirmek için var olan bazı yasalara ilişkin ilaveleri veya geçici değişiklikleri içeren Ekonomik Toparlanma Yasası 7 Aralık 2020 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ekonomik Toparlanma Yasası ile uygulanacak doğrudan mali destek paketinin büyüklüğünün yaklaşık 365 milyon Avro olacağı ifade edilmiştir. Kosova Başbakanı Avdullah Hoti, mali paket ile birlikte Ekonomik Toparlanma Yasasının ekonomiye yaklaşık 600 milyon Avro'luk bir etkisinin olacağını ifade etmiştir.

9 Aralık 2020 tarihinde Kosova Maliye Bakanı Hykmete Bajrami ve Almanya'nın Kosova Büyükelçisi Jörn Rohde, Kosova Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Almanya'nın 2020 – 2021 döneminde Kosova'ya 72,1 milyon Avro değerinde destekte bulunması beklenmekte olup bu tutarın 34 milyon Avro'sunun hibe olduğunu ve verilen hibenin çok sayıda belediye tarafından doğrudan vatandaşların hayat kalitesine etki sağlayacak çeşitli projelerde kullanılacağı Bakan Bajrami tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 2- Kosova Dış Ticaretinin Genel Görünümü

	Ülkenin Toplam İhracatı (€)	Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (€)	Tr Pay (%)	Ülkenin Toplam İthalatı (€)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (€)	Tr Pay (%)	Türkiye-Ülke Arası Toplam Dış Tic. Hacmi (€)
2017 Yıllık	378.010.429	7.176.944	1,89	3.047.017.521	292.626.082	9,60	299.803.026
2018 Yıllık	367.500.353	8.354.466	2,27	3.347.007.206	336.533.018	10,05	344.887.484
2019 Yıllık	383.491.482	7.971.660	2,07	3.496.942.421	431.495.531	12,33	439.467.191
2020 Yıllık	474.959.855	11.073.405	2,33	3.296.918.338	409.459.111	12,42	420.532.516

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

Tablo 3- Kosova Aylık Dış Ticaretinin Görünümü

	2019 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2020 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2019 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2020 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2019 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2020 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2019 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)	2020 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)
Ocak	23.480	28.939	206	1.024	190.439	221.216	19.780	23.817
Şubat	24.050	35.933	519	1.185	232.713	263.392	25.304	29.558
Mart	29.572	32.164	462	582	289.192	252.070	38.041	32.991
Nisan	36.942	32.688	741	386	295.487	193.974	37.470	21.012
Mayıs	31.892	38.766	431	624	321.621	239.079	38.508	30.356
Haziran	32.115	44.627	511	936	275.237	290.804	30.274	42.062
Temmuz	40.470	42.636	494	1.306	336.866	306.377	40.766	40.411
Ağustos	31.906	34.317	434	643	311.857	263.305	32.684	34.825
Eylül	38.422	41.725	912	612	295.724	287.294	40.535	35.447
Ekim	32.344	50.637	996	1.136	315.126	317.689	39.320	40.909
Kasım	35.391	45.799	1.319	945	297.613	305.743	47.467	36.483
Aralık	26.907	46.728	946.6	1.695	335.067	355.975	41.346	41.588
Toplam	383.491	474.959	7.971	11.073	3.496.942	3.296.918	431.495	409.459

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

Tablo 4- Kosova Ülkesinin Dış Ticaretinin Görünümü (Ürün Bazlı)

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	TIP 6 Adı (Türkçe)	2018 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2020 (Yıllık) (€)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	290.412.893	293.147.202	293.147.202	177.035.807
87033290	Motorlu Taşıt; Dizel/Yarı Dizel (1500cm ³ < Silindir Hacmi =<2500 cm ³)	82.343.235	106.004.047	106.004.047	95.155.734
72142000	Köşeli Çubuklar (Çentik, Yiv, Oluk vb Şekil Bozuklukları Olan)	115.662.367	101.548.923	101.548.923	90.271.378
24022090	Tütün İçeren Sigaralar	64.676.369	68.269.624	68.269.624	62.782.775
30049000	Tedavide/Korunmada Kullanılmak Üzere Hazırlanan Diğer İlaçlar	43.901.626	46.091.683	46.091.683	58.413.313
25232900	Çimento; Portland; Diğer	36.242.546	40.377.230	40.377.230	47.856.599
87033390	Motorlu Taşıt; Dizel/Yarı Dizel (Silindir Hacmi =>2500 cm ³)	36.769.251	45.799.541	45.799.541	43.451.867
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	38.968.593	43.745.652	43.745.652	41.086.846
27160000	Elektrik Enerjisi	55.926.109	53.951.593	53.951.593	35.990.665
39162000	Plastikten Mamuller (Vinil klorür polimerlerinden olanlar)	28.937.302	30.324.111	30.324.111	30.157.322
Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	GTIP 6 Adı (Türkçe)	2018 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2020 (Yıllık) (€)
72026000	Ferro – Nikel	36.001.971	51.304.789	51.304.789	80.874.033
39252000	Kapılar, Pencere ve Bunların Çerçevesi ve Pervazları ve Kapı Eşikleri	8.904.601	13.686.919	13.686.919	18.690.983
94042990	Şilteler, Yorganlar, Diz ve Ayak Örtüleri, Yastıklar	825.380	2.916.338	2.916.338	17.758.190
72044990	Dökme Demirin, Demirin veya Çeliğin Döküntü ve Hurdaları	24.098.978	20.818.350	20.818.350	17.173.220
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	10.659.891	11.661.887	11.661.887	13.453.176
26070000	Kurşun Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kurşun Cevherler	13.855.538	13.064.427	13.064.427	11.883.182
73069000	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller	7.358.934	5.980.078	5.980.078	9.592.087
22030001	Malttan Üretilen Biralar	8.676.431	8.688.538	8.688.538	9.056.316

94049090	Diğer, Şilteler, Yorganlar, Diz ve Ayak Örtüleri, Yastıklar	158.531	693.348	693.348	8.637.009
34011100	Tuvalet İçin Sabunlar (Tıbbi Ürünler Dahil)	2.005.200	2.925.659	2.925.659	8.122.063

Türkiye'nin Ülkeye İhracatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	GTIP 6 Adı (Türkçe)	2018 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2020 (Yıllık) (€)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	0	21.615.040	21.615.040	18.154.580
24022090	Tütünlerden Mamul Sigaralar	7.668.218	8.080.986	8.080.986	9.070.994
39031100	Genleşebilen Plastikler Ve Mamülleri	1.303.500	5.365.085	5.365.085	8.515.249
85444999	İzole Edilmiş Teller, Kablolar ve Diğer İzole Edilmiş Elektrik İletkenleri (1000 V.luk gerilim için olanlar)	7.891	514.818	514.818	6.982.084
44101130	Yüzeyi Melamin Emdirilmiş Kağıtla Kaplanmış Olan Yonga Levhalar	6.176.079	5.741.047	5.741.047	5.849.597
30049000	Diğer Tedavide veya Korumada Kullanılmak Üzere Karışık Olan veya Olmayan Ürünlerden Oluşan İlaçlar	2.957.287	3.845.428	3.845.428	4.992.048
34022090	Sabun İçermeyen Yüzeyaktif Organik Maddeler	1.298.645	3.520.731	3.520.731	4.549.092
19059055	Aromalı veya Tuzlu Ekmek, Pasta, Kek, Bisküvi ve Diğer Ekmekçilik Mamulleri	2.922.839	4.065.104	4.065.104	4.334.912
69072100	Ağırlıkça Suyu Absorbe Etme Katsayısı % 0,5'i Geçmeyen Seramikten Döşeme Veya Kaplama Karoları ve Kaldırım Taşları	3.716.698	4.724.251	4.724.251	4.054.251
56031290	Dokunmamış Mensucat (m2 ağırlığı 25 gramı geçen fakat 70 gramı geçmeyen)	1.788.864	2.231.287	2.231.287	4.017.611

Türkiye'nin Ülkeden İthalatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	GTIP 6 Adı (Türkçe)	2018 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2019 (Yıllık) (€)	2020 (Yıllık) (€)
76020090	Alüminyum Döküntü ve Hurdalar	1.535.137	1.524.903	1.524.903	2.856.144
59069990	Diğer Kauçuk Mensucatlar	2.862.201	2.379.152	2.379.152	2.671.036
74040099	Bakır Döküntü ve Hurdalar	549.206	579.335	579.335	1.702.546
41012030	Yaş Ağırlığı 15 kg.ı Geçmeyen Ham Postlar ve Deriler	0	163.307	163.307	726.508
40103100	Dış Çevresi 60 cm'yi Geçen Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Taşıyıcı Kolonlar	461.706	235.373	235.373	362.259
08102010	Ahududu	0	45.056	45.056	348.494
84243010	Buhar veya kum püskürtme makinaları ve benzeri makinalar (Isıtma Tertibatı Olanlar)	0	0	0	331.200
84472020	Sanayi Tipi Dikiş-Trikotaj Makinaları	258.000	0	0	330.000
40101200	Dokumaya Elverişli Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Taşıyıcı Kolonlar	382.236	270.686	270.686	184.866
22030001	Malttan Üretilen Biralar (Şişede Olanlar)	66.746	15.170	15.170	177.218

Kaynak: Kosova İstatistik Kurumu

* Sıralamada 2020 verileri baz alınmıştır.

** Avrupa Ülkeleri için GTIP 8'li bazda sınıflama kullanılacaktır.

DEĞERLENDİRME

2019 yılında 3,49 Milyar Avro olan Kosova'nın toplam ithalatı, 2020 yılında %5,7'lik bir düşüşle 3,29 Milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında Kosova'nın en çok ithalat yaptığı ülkeler ise sırasıyla; 427,2 milyon Avro tutarla Almanya, 409,4 milyon Avro tutarla Türkiye ve 324,1 milyon Avro tutarla Çin'dir.

2019 yılında Kosova'ya olan ihracatımız 431,49 Milyon Avro iken, 2020 yılında %5,1 düşüşle 409,46 Milyon Avro olarak gerçekleşmiştir. İhracatımızda yaşanan düşüşün salgın nedeniyle Kosova'nın toplam ithalatında yaşanan %5,7'lik düşüşten kaynaklandığı ve 2019 yılında %12,33 olan ülkenin ithalatından aldığımız payın, 2020 yılında kısmi bir artış göstererek %12,42'ye ulaştığı görülmektedir.

Kosova'nın ihracat rakamlarına bakıldığında, 2019 yılında 383,5 Milyon Avro olan toplam ihracat tutarının %23,8 oranında artış göstererek 2019 yılında 474,9 Milyon Avro'ya ulaştığı görülmektedir. Kosova'nın başlıca ihrac ürünleri madencilik ve hurda metal ürünleri iken; en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla 110,2 milyon Avro tutarla Arnavutluk, 44,1 milyon Avro tutarla Kuzey Makedonya ve 43,9 milyon Avro tutarla Almanya'dır.